

<https://doi.org/10.18485/primling.2022.23.4>

371.671:811.133.1'243

371.3::811.133.1'243

Оригинални научни рад

Примљен: 2. 10. 2022.

Прихваћен: 15. 11. 2022.

Јована Миловановић¹

Јулијана Вучо

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

УЛОГА УЏБЕНИЧКИХ РЕЧНИКА У НАСТАВИ ФРАНЦУСКОГ И ИТАЛИЈАНСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Сажетак: Предмет овог рада су речници, и њихове различите појавне форме, који се налазе у оквиру уџбеника и уџбеничких комплета за француски и италијански као страни језик. Истраживање је обављено на уџбеничким речницима израђеним у оквиру уџбеничких комплета за француски и италијански језик као страни за Б1 ниво које је одобрило Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. У раду су приказани резултати анализе наведених уџбеничких комплета према типу речника, постојању садржаја са лексичким информацијама и језицима који се користе, уз преглед структуре уџбеничких речника. Такође, истраживање обухвата анализу експлоатисања уџбеничких речника и евалуације лексике у настави посредством резултата анкете спроведене међу наставницима француског и италијанског језика.

Кључне речи: уџбенички речници, лексика у настави језика, други страни језик, примењена лингвистика, француски језик, италијански језик, медијација.

¹ jovana-m@hotmail.com

1. Увод

Настава страних језика у условима институционализованог школског система уопште, а тако и у Србији, подразумева одговарајуће базичне инструменте који се пре свега препознају у наставним програмима заснованим на савременим глотодидактичким приступима и прописаним уџбеницима и уџбеничким комплетима, а затим и постојећим двојезичним школским речницима, евентуалним помоћним материјалом који нуде наставници у свом индивидуалном методолошком избору и другим могућностима (дигиталним изворима нпр.) које ученици и наставници, према својим интересовањима и могућностима, евентуалним коришћењем предности хипертекста, користе у грађењу језичког знања.

У овом раду, наша пажња усмерена је на један део богате понуде инструмената од којих сваки носи специфичности употребе у контексту учионице и појединачне групе ученика као што су различити избори материјала, њихове различите форме, различити дидактички приступи, различити типови наставника итд: предмет овог рада су, дакле, речници или различити облици речника који се налазе у оквиру уџбеника, односно уџбеничких комплета за француски и италијански као страни језик.

Неки уџбеници у својој саставу имају кумулативни речник који обухвата лексику обрађену у појединачним лекцијама, неки имају делове речника понуђене у деловима дидактичке јединице, док неки уџбеници не поседују било какав облик речничког материјала или се служе екстерним, онлајн изворима.

Питања постојања речника, те типа речника у уџбенику у вези су са економским стратегијама страних издавача, исплативости издања, а разликују се и према утрошљивости језика у одређеним срединама. Неки страни издавачи формирају онлајн двојезичне речнике у сарадњи са локалним наставницима, док други израђују једнојезичне речнике који се могу користити у различитим земљама у којима се учи одређени језик. Сасвим је јасно да се овај проблем посматра глобално, те да има последице на локалном плану (Вучо, 2018а, 2018б), у складу са потребама, али и интеркултурним и историјско-културним стратификацијама које се огледају у односу између полазног и циљног језика, будући да се у лексици, као и у језику уопште, како нас упућује Фреди (Freddi, 1994: 27) кодификују граматичке структуре и историјска искуства групе кроз вредности у

којима се препознају начин живота и мишљења, културни модели који га одређују и њиме управљају у глобалном историјском контексту.

Наш рад ће се бавити анализом проблема повезаних са уџбеничким речницима у употреби у образовном систему Србије на корпусу који обухвата уџбенике француског и италијанског језика за средње школе.

При одабиру уџбеника за анализу, ограничили смо се на ниво Б1. Наиме, овај је ниво у Заједничком европском оквиру за живе језике окарактерисан као ниво-праг, односно први ниво на коме ученик има довољно знања како би самостално и несметано комуницирао на страном језику. Истовремено, ниво Б1 је и највиши ниво који је предвиђен школским планом и програмом у Републици Србији, те део анализираних уџбеника има широку публику, будући да је у употреби у средњим школама.

Након разматрања теорисјких ставова у вези са проблемом, у првом делу рада ћемо анализирати у којој су мери ови речници чести у уџбеницима и које су информације приказане у тим речницима. Такође, анализираћемо да ли је реч о једнојезичним, двојезичним и вишејезичним речницима. Кроз упоредну анализу уџбеника, утврдићемо да ли постоји разлика у приступу у изради поменутих речника у зависности од земље порекла и језика који се обрађује у уџбенику. Потом, имајући у виду да ови речници могу имати различите намене, у раду ћемо посебну пажњу посветити начину на који су аутори уџбеника предвидели експлоатисање ових речника у настави. Ово ћемо испитати кроз анализу различитих уџбеника, као и пратећих педагошких приручника у којима се детаљно приказују могућности реализације активности предвиђених у уџбенику. У другом делу рада обрадићемо резултате анкете спроведене код 34 наставника француског и италијанског језика у средњим школама у Србији. Најзад, у раду ћемо се бавити и могућим активностима које подразумевају употребу речника у оквиру уџбеника у настави језика. Кроз различите аспекте, сагледаћемо значај и место које речници имају у настави и процесу усвајања страног језика. Наиме, речници могу бити драгоцен ресурс за ученике у процесу усвајања језика, међутим, у зависности од наставних циљева и школског програма, њихова употреба у учионици може се знатно разликовати, те је стога неопходно сагледати ово питање из више перспектива.

2. Уџбенички речник у настави

Речници имају вишеструку функцију у процесу усвајања страног језика. Они могу имати значајну улогу у разумевању (слушање, читање, превођење), продукцији (тражење речи, проверавање значења речи, одабире речи) и свесном учењу (циљано учење нових речи, богаћење вокабулара) (Nation 2001: 445). Другим речима, речник може бити вредна алатка како у комуникацији, тако и у процесу активног учења (Tarq 2004: 248).

Уџбенички речник део је апаратуре оријентације уџбеника страног језика, која помаже ученицима у коришћењу уџбеника и наставног материјала из уџбеничког комплета (Кончаревић 2002: 100). Лексика у уџбеницима најчешће је представљена у виду кумулативног уџбеничког речника који се обично налази на крају уџбеника и приручних (парцијалних) речника у оквиру параграфа или на крају лекција (Кончаревић 2002: 101, Виџо 1998: 219). Када је реч о начину представљања лексике, речници се могу служити визуелном семантизацијом, односно представљати лексику путем слика, и вербалном семантизацијом. Код вербалне семантизације, речници значење речи представљају путем дефиниције, парафразе и помоћу лексичке повезаности (синоними, антоними) на циљном језику или помоћу преводног еквивалента на матерњем језику (Дурбаба 2011: 172).

Присуство речника у уџбеницима и његова употреба у средишту је дидактичких расправа. Наиме, према доминантним приступима у дидактици, ученицима није потребан речник јер се не треба ослањати на превод у процесу усвајања страног језика (Augustyn 2013: 364), стога је неретко и реакција према оваквом учењу негативна. Међутим, овај став није последица темељног истраживања о улози уџбеника у наставном процесу, већ, у складу са начелима акционог приступа, ова тема није била у фокусу истраживача (Augustyn 2016: 364). Отпор према употреби речника у настави упориште налази у критикама учења речи изолованих од контекста. Упркос овим критикама, нека су истраживања показала да ученици не заборављају брзо речи научене овим путем који омогућава да се за кратко време научи већи број речи (Nation 2001: 469). Уз пажљиво планиране активности, нове речи се могу успешно научити како уз помоћ речника или флеш картица (Nation 2001: 470). Важно је нагласити да, уколико се речи у настави уводе ван контекста кроз наменске лексичке вежбе, значајно је са ученицима

радити на развијању стратегија погађања значења из контекста, те им објаснити методе потребне за учење уз поменуте флеш картице и речнике (Nation 2006: 496). Ове стратегије могу бити корисне и ван учионице, првенствено при самосталном раду (Webb – Chang 2012: 124). Такође, када ученик сретне непознату реч у контексту, уз помоћ речника или глосе може премостити тренутни проблем (Nation 2016: 175).

Вероватно је да ће се негативни однос према употреби речника променити у корист речника, у шта су, на основу теоријских сазнања, а пре свега мање или више богатог наставног искуства, уверене и ауторке овог рада. Након објављивања Допунског тома *Европског оквира за заједничке језике* (Conseil de l'Europe 2018), који у средиште интересовања ставља медијацију, може се очекивати и ревизија става да речнику није место у учионици (Conseil de l'Europe 2018). Медијација између осталог експлицитно подразумева да се ученик у неким ситуацијама може користити речником (Piccardo 2012: 290; Voiron 2019: 8). Тако се на пример у овој публикацији наводи да ученик на нивоу Б1 може пратити дешавања у причи, стрипу, роману или сценарију уколико има приступ речнику (Conseil de l'Europe 2018: 68), да је у стању да тумачи дијаграме и графичке приказе уз помоћ речника (Conseil de l'Europe 2018: 113) или да може резимирати у главним цртама усмене и писане исказе користећи се речником (Conseil de l'Europe 2018: 249). Такође, нека истраживања истичу да су ученици који се служе речником ефикаснији у разумевању текста од оних који су се ослањали на погађање значења и нису употребили речник (Schmitt 2010: 27). Стога, речници могу бити редовни сегмент часа чија је сврха оснаживање ученика и побољшавање разумевање писаног и усменог материјала (Walz 1990: 83). Као што можемо видети, у савременој учионици, речници не само да нису забрањени, већ су и пожељни у ситуацијама које од ученика изискују медијацију, што указује и на значај изучавања овог сегмента уџбеничких комплета.

3. Корпус

За потребе овог истраживања, анализирале смо уџбеничке комплете за завршне године средње школе за француски и италијански језик. Корпус обухвата искључиво уџбенике које је одобрило Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (Каталог уџбеника за средње школе (Службени

гласник РС број 72/09)). Списак уџбеника из корпуса представљен је у Табели 1. Важно је напоменути да уџбеник *Француски језик за стручне школе осим економске и угоститељско-туристичке* Биљане Аксентијевић није могао бити део нашег истраживања пошто није доступан код издавача, нити у библиотекама. Иако је одобрен од стране Министарства, последње издање овог уџбеника је репринт из 2008. године. Корпус уџбеника за француски језик састоји се, дакле од седам уџбеничких комплета: *Француски језик за гимназије*, *Француски језик за гимназије и угоститељско-туристичку школу*, *Belleville 3*, *Version originale vert*, *Version originale violet*, *Le Nouveau Taxi 3* и *Quoi de neuf?*. Уџбеници *Француски језик за гимназије* и *Француски језик за гимназије и угоститељско-туристичку школу* немају пратећу радну свеску, *Version originale vert*, *Version originale violet* и *Quoi de neuf?* имају интегрисан уџбеник и радну свеску у оквиру једне књиге, док се уџбенички комплети *Belleville 3* и *Le Nouveau Taxi 3* састоје од уџбеника и радне свеске.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК			
ЈП „ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Француски језик за гимназије	Нада Петровић, Веран Станојевић	650-02-12/97-03 од 2.4.1997.
ЈП „ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Француски језик за стручне школе, осим економске и угоститељско- туристичке	Биљана Аксентијевић	601-04-198/91 од 20.6.1991.
ЈП „ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Француски језик – други страни језик (четврта година учења) за гимназије и угоститељско- туристичку школу	Вера Костић Миланка Пере	650-589/89 од 26.6.1989
ЈП „ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ”	Француски језик за гимназије	Нада Петровић, Веран Станојевић	650-02-12/97-03 од 2.4.1997.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК			
ЈП „ЗАВОД ЗА УЦБЕНИКЕ”	Француски језик за стручне школе, осим економске и угоститељско- туристичке	Биљана Аксентијевић	601-04-198/91 од 20.6.1991.
„DATA STATUS”	Belleville 3, француски језик за трећи и четврти разред средње школе	Thiery Gallier, Odile Grand-Clement, Aline Volte, Vicki Moore	650-02-837/2010-06 од 7.2.2011.
„KLETT”	Version originale vert, француски језик за трећи и четврти разред гимназије и средњих стручних школа (трећа и четврта година учења)	Monique Denyer, Christian Ollivier, Émilie Perrichon, Laetitia Pancrazi, Stéphanie Templier	650-02-532/2011-06 од 7.2.2012.
„KLETT”	Version Originale violet, француски језик за трећи и четврти разред гимназије (први страни језик)	Fabrice Barthélémy, Christine Kleszewski, Émilie Perrichon, Sylvie Wuattier	650-02-132/2012-06 од 13.8.2012.
„DATA STATUS”	Le Nouveau Taxi, француски језик за трећи и четврти разред средње школе	Robert Menand, Anne-Marie Johnson, Martine Linkoln	650-02-74/2012-06 од 25.1.2013.
ЈП „ЗАВОД ЗА УЦБЕНИКЕ”	Quoi de neuf? – француски језик за трећи разред гимназије, са радном свеском (први страни језик)	Сунчица Бошковић Клос, Тамара Деспотовић Ћурчић, Вера Јовановић	650-02-417/2011-06 од 9.2.2012.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК			
ЈП „ЗАВОД ЗА УЦБЕНИКЕ”	Француски језик за гимназије	Нада Петровић, Веран Станојевић	650-02-12/97-03 од 2.4.1997.
ЈП „ЗАВОД ЗА УЦБЕНИКЕ”	Француски језик за стручне школе, осим економске и угоститељско- туристичке	Биљана Аксентијевић	601-04-198/91 од 20.6.1991.
ЈП „ЗАВОД ЗА УЦБЕНИКЕ”	Француски језик – други страни језик (четврта година учења) за гимназије и угоститељско- туристичку школу	Вера Костић Миланка Пере	650-589/89 од 26.6.1989
„DATA STATUS”	Belleville 3, француски језик за трећи и четврти разред средње школе	Thiery Gallier, Odile Grand-Clement, Aline Volte, Vicki Moore	650-02-837/2010-06 од 7.2.2011.
„KLETT”	Version originale vert, француски језик за трећи и четврти разред гимназије и средњих стручних школа (трећа и четврта година учења)	Monique Denyer, Christian Ollivier, Émilie Perrichon, Laetitia Pancrazi, Stéphanie Templier	650-02-532/2011-06 од 7.2.2012.
„KLETT”	Version Originale violet, француски језик за трећи и четврти разред гимназије (први страни језик)	Fabrice Barthélémy, Christine Kleszewski, Émilie Perrichon, Sylvie Wuattier	650-02-132/2012-06 од 13.8.2012.
„DATA STATUS”	Le Nouveau Taxi, француски језик за трећи и четврти разред средње школе	Robert Menand, Anne-Marie Johnson, Martine Linkoln	650-02-74/2012-06 од 25.1.2013.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК			
ЈП „ЗАВОД ЗА УЦБЕНИКЕ”	Quoi de neuf? – француски језик за трећи разред гимназије, са радном свеском (први страни језик)	Сунчица Бошковић Клос, Тамара Деспотовић Ђурчић, Вера Јовановић	650-02-417/2011-06 од 9.2.2012.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК			
„EDUCATIONAL CENTRE”	Nuovo progetto italiano 3, италијански језик за трећи и четврти разред средње школе	T. Marin, A. Bidetti, M. Dominici, L. Piccolo	650-02-535/2010-06 од 4.4.2011.
„EDUCATIONAL CENTRE”	Ungiorno in Italia, италијански језик за трећи и четврти разред средње школе, трећа и четврта година учења	Loredana Chiappini, Nuccia De Filippo	650-02-534/2010-06 од 5.4.2011.
„EDUCATIONAL CENTRE”	CHIARO! Corso di italiano B1, италијански језик за трећи и четврти разред средњих школа (трећа и четврта година учења) и други и трећи разред средњих школа (шеста и седма година учења)	Giulia de Savorgnani, Cinzia Cordera Alberti	650-02-290/2013-06 од 18.11.2013.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК			
EDUCATIONAL CENTRE	ESPRESSO RAGAZZI 2 уџбеник и радна свеска за трећи и четврти разред гимназије и средње стручне школе (трећа и четврта година учења) и први и други разред гимназије и средње стручне школе (пета и шеста година учења).	Euridice Orlandino, Maria Bali, Giovanna Rizzo	650-02-00165/2017- 03 од 19.01.2018.
EDUCATIONAL CENTRE	ESPRESSO RAGAZZI 3, уџбеник и радна свеска за трећи и четврти разред гимназије и средње стручне школе (седма и осма година учења)	Euridice Orlandino, Maria Bali, Luciana Ziglio	650-02-00166/2017- 03 од 19.01.2018.

Табела 1. Корпус (Каталог уџбеника за средње школе („Службени гласник РС” број 72/09))

Анализирани уџбеници одговарају нивоу Б1 из *Заједничког европског оквира за живе језике*. На овом нивоу, ученик може, уз одређене потешкоће, самостално водити једноставан разговор о свакодневним темама, располаже језичким структурама потребним за свакодневну говорну праксу (Европска комисија 2002: 28). Када је реч о лексици, он „исказује добро владање елементарном лексиком, али долази до озбиљнијих грешака када се ради о изражавању неких сложенијих мисли и идеја” (Европска комисија 2002: 117). Управо се наведене потешкоће могу ублажити употребом речника интегрисаних у уџбенике страног језика. Према *Праг-нивоу* (Ек et al. 1990: 21), говорник се може служити помоћним средствима попут речника и листа речи како би потражио значење непознате речи и превазишао проблем у изражавању (Ек et al. 1990: 104).

4. Анализа уџбеника

4.1. Уџбеници француског језика

Уџбеници из корпуса анализирани су према следећим критеријумима (табеле 2 и 3): постојање садржаја са информацијама о лексици, постојање речника, место речника (уџбеник, радна свеска, додатни материјал из уџбеничког комплета), тип речника (парцијални, кумулативни), језици (једнојезични, двојезични). У уџбеницима који садрже речник, анализирани су следећи елементи речничке одреднице: лема, информације о акценту и изговору, граматичка категорија, стилски квалификатори, дефиниција. Наведене одреднице у складу су са аспектима које би требало обухватити наставом лексике. Наиме, ученици се кроз адекватне активности упознају са изговором и писањем, мофролошким и синтаксичким карактеристикама речи, колокацијама, те конотацијом или регистром одређених речи (Ur 1996: 61). Такође, ученик се може упознати и са синонимима, хомонимима, антоними итд. (Ur 1996: 62). Имајући у виду ограничен простор којим уџбенички речник располаже и очекивања од ученика за предвиђен ниво, аутори се могу определити да неке од наведених информација изоставе.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК	Постојање садржаја са инфо. о лексици	Постојање речника	Место речника	Тип речника	Језик
Француски језик за гимназије	Не	Да	Уџбеник	Парцијални	Двојезични, француско-српски
Француски језик – други страни језик (четврта година учења) за гимназије и угоститељско-туристичку школу	Не	Да	Уџбеник	Парцијални	Једнојезични са дефиницијом

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК	Постојање садржаја са инфо. о лексици	Постојање речника	Место речника	Тип речника	Језик
Belleville 3 , француски језик за трећи и четврти разред средње школе	Да	Да	Уџбеник, Радна свеска	Парцијални (Уџбеник), кумулативни (Радна свеска)	Једнојезични без дефиниције
Version originale vert , француски језик за трећи и четврти разред гимназије и средњих стручних школа (трећа и четврта година учења)	Да	Да	Додатни материјал, доступан на интернету	Кумулативни	Двојезични (француско- немачки)
Version originale violet , француски језик за трећи и четврти разред гимназије и средњих стручних школа (трећа и четврта година учења)	Да	Не	/	/	/
Le Nouveau Taxi , француски језик за трећи и четврти разред средње школе	Да	Не	/	/	/
Quoi de neuf? – француски језик за трећи разред гимназије, са радном свеском (први страни језик)	Да	Да	Уџбеник	Парцијални, Кумулативни	Једнојезични са дефиницијом (парцијални), Двојезични, француско- српски (кумулативни)

Табела 2. Анализа уџбеника француског језика

Као што се може видети у Табели 2, 5 од укупно 6 уџбеничких комплета за француски језик садржи неки вид речничког уџбеника. У многим уџбеницима анализираних комплета, речник је саставни део уџбеника (3 од 7 уџбеничких комплета), у издању *Version originale vert* речник представља додатни материјал доступан на интернету, док се у *Belleville 3* налазе две врсте речнике, у уџбенику парцијални, а у радној свесци кумулативни речник. Када је реч о типу речника, два уџбеничка комплета имају парцијални речник, један комплета има кумулативни речник, док се у два могу наћи и један и други тип речника. У два уџбеничка комплета нема речника. У два уџбеничка комплета реч је о двојезичним речницима, у два се могу наћи једнојезични речници, а у једном се уџбенику налазе оба типа речника.

Француски језик за гимназије. У оквиру овог уџбеника налази се парцијални речник представљен у форми глоса на левој и десној маргини странице. Одреднице садрже лему, граматичке информације, стиски квалификатор уз речи које не припадају стандардном регистру и преводни еквивалент на српском језику. Уз именице стоји квалификатор за род, придеви су наведени уз наставак за женски род, а глаголи уз одговарајући предлог.

Француски језик за гимназије и угоститељско-туристичку школу. Овај уџбеник има парцијални речник, односно "лексичке белешке" које се појављују након текстова. У њима је изложена претежно стручна лексика сродна теми лекције (угоститељство, политика итд) уз објашњење на циљном језику. Придеви су приказани уз наставке за женски род, глаголи уз предлоге, док уз именице није наведен квалификатор за род. Уз речи које не припадају стандардном регистру наведен је квалификатор *fam*.

Belleville 3. У овоме се уџбеничком комплету речник налази и у уџбенику и у радној свесци. У уџбенику се у оквиру поглавља посвећеним вокабулару налазе тематски груписани глаголи на француском језику без преводног еквивалента или дефиниције на циљном језику. Ови су глаголи, међутим, наведени са одговарајућим предлогом, чиме се ученици упознају са важном граматичком информацијом о поменутих глаголима. Ове листе речи представљене су поред лексичких вежбања у којима се користе одабрани глаголи и глаголски изрази. На крају радне свеске налази се кумулативни речник који садржи одабране речи из уџбеника. Леме су пропраћене граматичким индикаторима (врста речи, род именица, али не и предлозима уз глаголе) и бројем лекције у којој се

реч појављује. Речник је у потпуности на француском језику, а осим што нема преводних еквивалената, нема ни објашњења на циљном језику. На основу празног простора предвиђеног графичким решењем речника, може се наслутити да је тај простор намерно остављен како би ученик сам дописивао информације о значењу речи на матерњем или циљном језику.

Version originale vert. Уз овај уџбенички комплет, речник је доступан на интернету као додатни материјал. Реч је о француско-немачком кумулативном речнику, који се може прилагодити и за употребу са србофоним ученицима. Леме су у овом речнику приказане према лекцијама у којима се јављају, што ученику потенцијално олакшава употребу. Информација о изговору нема, али је уз лему назначени стилска обележеност уколико она не припада стандардном регистру, и информације о роду и броју именице. Када је реч о граматичким информацијама, уочљиво је да, за разлику од неких горепомнутих уџбеничких речника, овде није назначено који предлози иду уз глаголе из речника. Овакав речник нисмо успели да пронађемо на сајту српског издавача, али сматрамо да би било пожељно адаптирати га за српско тржиште и ставити га на располагање наставницима који користе овај уџбенички комплет, као што је то случај на немачком говорном подручју.

Version originale violet. Уз уџбеник *Version originale* за ниво Б1+ нема речника у виду додатног материјала као што је то случај са уџбеником *Version originale vert* (Б1). Ово се потенцијално може објаснити чињеницом да на нивоу Б1+ ка Б2 ученик има већу аутономију при коришћењу циљног језика, па се од њега очекује да је у стању да успешно користи једнојезични речник.

Le Nouveau Taxi 3. У издању овог уџбеника за ниво Б1 не налази се уџбенички речник. На крају уџбеника *Le Nouveau Taxi 1* (А1) и 2 (А2), налазе се кумулативни речници са назначеним бројем лекције у којој се реч појављује и преводним еквивалентима на више страних језика (енглески, шпански, италијански итд, у зависности од издања). Међутим, за ниво Б1 речника нема, што може водити закључку да су аутори сматрали да је уџбенички речник неопходан само нижим нивоима, али за ово нема назнака у предговору уџбеника.

Quoi de neuf?. Лексика је у овом уџбенику приказана у двама речницима: једном парцијалном под називом "лексички кутак" у оквиру лекција, и кумулативном речнику на крају књиге. У парцијалном речнику, именице су наведене уз члан, наставак за

женски род уз придеве, а глаголи уз предлоге. Тамо где постоји потреба за тим, одговарајућим квалификатором назначен је (нестандардни) регистар. Речник је искључиво на циљном језику, стога је семантизација постигнута уз помоћ дефиниције на француском језику. Као и у претходним уџбеничким речницима, нема података о изговору. На крају уџбеника налази се кумулативни француско-српски речник. Леме су распоређене према азбучном редоследу. Свака је пропраћена следећим граматичким информацијама: врста речи, род (именице), женски облик (придеви), предлог (глаголи). Семантизација се у овом речнику врши посредством најчешће једног или два, ређе три преводна еквивалента у српском језику.

Поред уџбеничких речника, важну улогу у усвајању лексике може играти и садржај, који припада апаратури оријентације једног уџбеника. Наиме, он може помоћи ученицима у служењу уџбеником и убрзати проналажење информација (Кончаревић 2002: 100). Садржај може ученику користити у праћењу елемената који се усвајају у свакој лекцији, укључујући лексику, и олакшати употребу саме књиге. Од анализираних уџбеника француског језика, у пет се уџбеника налази садржај у којем су јасно истакнуте лексичке или тематске целине које се обрађују у свакој лекцији. У питању су уџбеници *Belleville 3*, *Version originale vert*, *Version originale violet*, *Le Nouveau Taxi 3* и *Quoi de neuf?*. У садржају уџбеника *Француски језик за гимназије* приказани су само називи лекција, док се у уџбенику *Француски језик за гимназије и угоститељско-туристичку школу* наводе и сегменти лекција, али се у свакој лекцији наводи само број стране на којој се налазе лексичка вежбања, без прецизирања лексичке целине која је у наведеној лекцији обрађена.

4.2 Уџбеници италијанског језика

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	Постојање садржаја са инфо. о лексици	Постојање речника	Место речника	Тип речника	Језик
Nuovo progetto italiano 3, италијански језик за трећи и четврти разред средње школе	Не	Не	Вежбања	Парцијални	Једнојезични
Ungiorno in Italia, италијански језик за трећи и четврти разред средње школе, трећа и четврта година учења	Да	Не	Вежбања	Парцијални	Једнојезични
CHIARO! Corso di italiano B1, италијански језик за трећи и четврти разред средњих школа (трећа и четврта година учења) и други и трећи разред средњих школа (шеста и седма година учења)	Да	Да	Вежбања	Парцијални	Једнојезични
ESPRESSO RAGAZZI 2 уџбеник и радна свеска за трећи и четврти разред гимназије и средње стручне школе (трећа и четврта година учења) и први и други разред гимназије и средње стручне школе (пета и шеста година учења).	Да	Да	Вежбања	Парцијални	Једнојезични

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК	Постојање садржаја са инфо. о лексици	Постојање речника	Место речника	Тип речника	Језик
ESPRESSO RAGAZZI 3 , уџбеник и радна свеска за трећи и четврти разред гимназије и средње стручне школе (седма и осма година учења)	Да	Да	Вежбања	Парцијални	Једнојезични

Табела 3. Анализа уџбеника италијанског језика

Сви уџбеници одобрени за употребу у средњим школама у Републици Србији имају сличну структуру будући да нису конструисани за појединачне групе студената одређене према матерњем језику, већ су усмерени ка адолесцентном или одраслом ученику коме матерњи језик није италијански. Разлози за такав приступ могу се наћи у позицији италијанског језика на скали утрошивости светских језика, што као последицу има његову позицију на језичком тржишту (Вучо 2016), а у складу са тим и на тржишту и исплативости улагања у вишеструка издања опремљена двојезичним речницима, као што је то случај за енглески или друге језике. Уџбеници за италијански језик који се користе у средњим школама у Србији нису дело домаћих аутора, који би евентуално укључили речник или двојезичне речнике, већ страних и иностраних аутора и издавача, јер је број ученика који уче италијански у средњим школама у опадању, те је у издавачком смислу неисплатив у односу на остале школске језике, укључујући и француски.

Nuovo progetto italiano 3, не поседује садржај са информацијама о лексици која је предвиђена у појединим дидактичким јединицама. Посебним елементима дидактичких поступака и лексичких тема аутори се баве у предговору (стр. 3-4) који описује садржаје, дидактичка опредељења и поступке. У делу предговора који се односи на обраду лексике *Lavoriamo su/lessico*, аутори најављују да је уџбеник богат разноврсним лексичким вежбама у вези са терминима из текстова или општег карактера, упућујући на врсту лексичких вежбања повезивања, синонимије, антонимије, деривације, семантизације повезивањем фотографије и

појма. Речник се, ни у кавом облику не помиње у ауторском предговору. У овом уџбенику нема парцијалног речника, али се лексичка грађа нуди кроз вежбања која ће се јавити у свим наредним уџбеницима италијанског језика овог нивоа одабраних за ученије у Србији: лексеми се нуде на циљном језику са простором за допуњавање значења, семантизација се постиже повезивањем слике и понуђене речи, дописивањем одговарајуће речи уз понуђену слику, вербалном семантизацијом путем повезивања дефиниције и слике или вербалном семантизацијом путем повезивања дефиниције речи и понуђених речи (укрштене речи и слично), груписањем речи према семантичкој повезаности кроз вебе елиминације уљеза, семантичким пољима итд. Наша примедба упућена је рецензентској комисији која је одобрила овај уџбеник будући да је предвиђени ниво наставе италијанског језика Б1, а уџбеник је нивоа Б2/ Ц1.

Un giorno in Italia 2, не поседује кумулативни речник, али се о лексици говори у предговору где аутори подвлаче да се велика пажња посвећује лексици чије ширење сматрају основним циљем корисника на овом нивоу компетенције италијанског језика. Садржај обухвата исцрпне податке у одељку посвећеном лексици и тематским областима где се најављују садржаји који контекстуализују одговарајуће семантичке захтеве језичког нивоа. Више него у осталим уџбеницима, уз лексичке вежбе одговарајуће нивоу компетенције, јављају се вежбе, спискови пословица и израза за које се тражи тумачење на полазном језику.

CHIARO! Corso di italiano B1, нема кумулативи речник, али поседује садржај у коме се лексички садржаји истичу у оквиру језичких компетенција, а лексичке појединсти дефинишу се и развијају кроз уобичајена, већ поменута богата лексичка вежбања вербалне и пикторафске семантизације (ликовно решене бројним илустрацијама и фотографијама) и тематске лексичке целине формиране према критеријумима семантичких вредности.

ESPRESSO RAGAZZI 2 и *ESPRESSO RAGAZZI 3*, дело је истих аутора, те прати исти дидактички, методолошки проседе. У предговору аутори истичу да се посебна пажња посвећује развоју лексичке компетенције у складу са очекиваним нивоом А2, односно Б1. Најављује се парцијални речник који се јавља на крају сваке дидактичке јединице као, према речима аутора (стр. 2) списак најважнијих речи, израза али и делова комуниктивних чинова представљених у наставној целини. Ове лексичке појединости дате су, без дефиниције на италијанском као циљном језику, са празним

простором у који ученик сам уписује значење на основу искуства стеченог током контактне или других облика наставе. Речи су представљене и кроз вежбања истог или сличног типа као и у претгодним уџбеницима.

Уџбеници италијанског језика који не садрже кумулативни речник имају увек један заједнички именилац, обухватају посредним путем разноврсне понуде лексичких вежби чији садржај јесте нека врста парцијалних речника чији скуп даје богат лексички материјал. Бројне су вежбе повезивања, синонимије, антонимије, деривације, семантизације повезивањем фотографије и појма, лексеми се нуде на циљном језику са простором за допуњавање значења, семантизација се постиже повезивањем слике и понуђене речи, дописивањем одговарајуће речи уз понуђену слику, вербалном семантизацијом путем повезивања дефиниције и слике или вербалном семантизацијом путем повезивања дефиниције речи и понуђених речи (укрштене речи и сл, груписањем речи према семантичкој повезаности кроз вебе елиминације уљеза, семантичким пољима итд.). Некада се у овим вежбама налазе и граматичка објашњења и елементи које би обично садржала речничка одредница као што су информације о акценту и изговору, граматичка категорија, стилски квалификатори, дефиниција, а који упућују наставника на могућности наставе лексике. Аутори стварају услове да се кроз адекватне активности дају информације и фиксирају садржаји везани за изговор, писану продукцију, мофролошке и синтаксичке особине речи, колокацијама, синонимима, антонимима, хомонимима, хиперонимима, хипонимима, топонимима, алтерацији, конотативним значењем, вредностима основних регистара у италијанском језику, итд.

5. Анкета о употреби речника у настави

Иако у већини уџбеника француског и већини уџбеника италијанског језика постоји уџбенички речник, можемо се запитати у којој мери се користи у настави. Како бисмо се ближе упознали са наставничком праксом, спровели смо истраживање међу наставницима два анализирана језика. Анкета је спроведена електронским путем на платформи *Google forms*, а учествовало је укупно 34 наставника из средњих школа (19 наставника француског језика и 15 наставника италијанског језика).

Анкета се састоји од 20 питања која се односе на употребу уџбеничких речника у настави, употребу других речника, обраду и евалуацију лексике. Први сегмент анкете односи се на питања о радном искуству наставника, типу средње школе у којој ради и уџбенику који користи. Друга се целина бави обрадом лексике на часу и приступом наставника. Трећа се целина односи на додатни материјал за обраду нових речи. Четврта целина анкете бави се домаћим задацима и евалуацијом усвојене лексике. Најзад, наставницима је кроз последње питање омогућено да искажу своја запажања или сугестије у вези са темом анкете.

Већина анкетираних наставника има више од 10 година искуства у настави и ради у гимназији. Резултати указују на то да се у настави француског језика доминантно употребљавају уџбеници страних издавача. Нико од анкетираних наставника не користи уџбенике домаћег издавача Завода за уџбенике, већ користе *Version originale vert*, *Version originale violet*, *Belleville 3* и *Le Nouveau Taxi 3*. Половина анкетираних наставника користи речник у настави, а чак 78,9% лексику уводи у контексту, кроз комуникацију. Када је реч о језицима који наставници користе у увођењу нове лексике, 68,4% наставника користи и циљни и матерњи језик. Обрада лексике често укључује увођење додатног материјала, те се тако 89,9% наставника служи сајтовима, фотографијама и другим релевантним материјалом. При усвајању нових речи, ученици су позвани да користе електронске речнике и, нешто мање, папирне речнике тако што уз помоћ њих на часу траже задате речи. Сви анкетирани наставници тврде да након тога дискутују са ученицима о пронађеним решењима. Ученици се код 16 од 19 анкетираних наставника такође јављају и у улози састављача сопствених речника или тематских листа речи. Иако већина наставника од ученика захтева ову врсту активности, код 82,4% наставника се речници и листе које су ученици саставили не оцењују, а у половини случајева се ни не прегледају, што може негативно утицати на мотивацију ученика. С друге стране, већина наставника ученицима даје тестове лексике за које се ученици спремају из уџбеника и белешки, али не и из уџбеничких речника. Евалуација напретка у усвајању лексике има троструку вредност у наставном процесу: ученицима се скреће пажња на значај ових активности, пажња се свесно усредсређује на процес учења и уче се да манипулишу не само значењем, већ и формом научених речи када се захтева да се оне употребе у контексту (Webb – Chang 2012: 124). Имајући у виду да евалуација

лексику може бити подстицај ученицима да посвете време учењу нових речи (Nation 2006: 498) и озбиљно приступе учењу лексике, верујемо да је важно оценити уложен труд у рад с речником. Такође, редовном евалуацијом, професор може пратити напредак ученика у односу на предвиђену динамику усвајања лексике ((Nation 2006: 498) и прилагодити наставу њиховом учинку.

6. Закључна разматрања

Након вишедеценијског оспоравања употребе матерњег језика у настави страног језика и одбацивања речника у настави, речници поново постају добродошли у учионици. Уџбеници француског и италијанског језика неретко садрже речнике који, уколико су искоришћени у складу са препорукама савремене дидактике, могу бити корисна алатка. Важно је истаћи да употреба речника не подразумева нужно и употребу матерњег језика у настави пошто се у многим уџбеничким речницима леме дефинишу на циљном језику. С друге стране, и речници који садрже дефиниције на матерњем језику могу бити корисни при активностима посвећеним медијацији.

Када је реч о структури речника, у већини се уџбеничких речника могу наћи граматички квалификатори и информације о томе да реч припада нестандардним регистрима. Ипак, ниједан речник не наводи информације о изговору, иако би у случају француског језика оне могле бити корисне.

На основу анкетирања наставника, може се закључити да уџбенички речници нису заступљени у учионици, али да ипак могу бити корисно средство у настави. Како би се употреба уџбеничких речника успешно интегрисала у наставни процес, неопходно је да се они користе у различитим активностима како би ученици стекли навику коришћења и увидели у којим ситуацијама он може бити помоћно средство. Такође, уколико се речници употребљавају у настави, потребно је да они буду заступљени и у евалуацији, те да наставници прегледају вежбања која изискују употребу речника како би ученици имали повратну информацију.

Најзад, треба истаћи да речник не треба бити ни забрањен материјал у учионици, нити примарни извор за учење лексике, па се у складу са *Оквиром за живе језике* и *Допунским томом Оквира* настава треба конципирати тако да се превасходно учи у контексту и ради на развијању језичких вештина. Неке вештине, попут

медијације, могу бити идеална прилика за коришћење речника на интересантан и сврсисходан начин.

Прилог. Анкета о употреби речника у настави

Анкета о употреби речника у настави	
1. Колико година радите у настави?	<ul style="list-style-type: none"> • 0-1 • 1-5 • 5-10 • 10+
2. У којој школи радите?	<ul style="list-style-type: none"> • У гимназији • У средњој стручној школи
3. Који уџбеник користите?	(Отворено питање)
4. Да ли уџбеник који користите има интегрисан речник?	<ul style="list-style-type: none"> • Да • Не • (Остало)
5. Да ли га користите у настави?	<ul style="list-style-type: none"> • Да • Не • (Остало)
6. На који начин обрађујете нову лексику?	<ul style="list-style-type: none"> • Индуктивно (уочавају нове речи у тексту, објашњавате им на страном језику, без превода) • Дедуктивно (пишете нове речи на табли) • (Остало)
7. Да ли уводите нове речи...	<ul style="list-style-type: none"> • У оквиру контекста (кроз комуникацију)? • У виду изолованих речи или листа речи? • (Остало)
8. Да ли обрађујете нове речи...	<ul style="list-style-type: none"> • Искључиво на страном језику, без превода? • Са преводом? • Комбиновано? • (Остало)
9. Уколико обрађујете лексику комбиновано, на страном језику, али и са преводом, појасните на који начин то чините.	(Отворено питање)
10. Да ли користите додатни материјал при обради нове лексике?	<ul style="list-style-type: none"> • Да • Не

Анкета о употреби речника у настави	
11. Који додатни материјал користите?	<ul style="list-style-type: none"> • Флеш картице • Интернет сајтови • Фотографије са интернета • Предмети које нове речи означавају • (Остало)
12. Да ли подстичете ученике да користе...	<ul style="list-style-type: none"> • Папирне речнике? • Електронске речнике? • Ниједно од понуђеног.
13. На који начин то чините?	<ul style="list-style-type: none"> • Задајете да пронађу речи на часу. • Задајете да пронађу речи код куће. • (Остало)
14. Да ли дискутујете са ученицима о пронађеним решењима?	<ul style="list-style-type: none"> • Да • Не
15. Да ли ваши ученици праве...	<ul style="list-style-type: none"> • Сопствени речник? • Тематске листе речи? • (Ниједно од понуђеног)
16. Да ли прегледате наведене речнике?	<ul style="list-style-type: none"> • Да • Не
17. Да ли оцењујете наведене речнике?	<ul style="list-style-type: none"> • Да • Не
18. Да ли дајете ученицима тестове вокабулара?	<ul style="list-style-type: none"> • Да • Не • (Остало)
19. Одакле ученици уче лексику за тест?	(Отворено питање)
20. Запажања која нису поменута у одговорима, а односе се на наставу лексике.	(Отворено питање)

Литература

- Вучо, Ј. (2018а). Језик и језици образовања. У *Језици образовања* (Јулијана Вучо и Јелена Филиповић, ур.), Београд: Филошки факултет Универзитета у Београду.
- Дурбаба, О. (2011). *Теорија и пракса учења и наставе страних језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Кончаревић, К. (2002). *Савремени уџбеник страног — руског језика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

- Каталог удбеника за средње школе. Службени гласник РС број 72/09.
https://mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2021/11/Katalog-udzbenika-gimnazije_i_srednje_strucne_skole_opsteobrazovni_predmeti-5-2014-2015.pdf
- Augustyn, P. (2013). No dictionaries in the classroom: Translation Equivalents and Vocabulary Acquisition. *International Journal of Lexicography*, Vol. 26 No. 3: 362–385. <<http://ijl.oxfordjournals.org/>> [17. 2. 2020]
- Boiron, M. (2019). Dis-moi: c'est quoi la médiation?. *Profs à la page: le magazine du FLE en Espagne*, 1: 7–9.
 <<https://fr.calameo.com/read/0060175141065135f701e>> [7.4.2020]
- Conseil de l'Europe (2018). *CECR: VOLUME COMPLÉMENTAIRE*.
 <<https://rm.coe.int/cecr-volume-complementaire-avec-de-nouveaux-descripteurs/16807875d5>> [7.4.2020]
- Ek, J. A. and J. L. M. Trim, Conseil de l'Europe (1991). *Threshold level 1990*. Strasbourg: Cambridge University Press.
- Freddi, G. (1994) *Glottodidattica: principi e tecniche*, Torino: UTET.
- Nation, P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nation, P. (2006). *Language Education – Vocabulary*. *Encyclopedia of Language & Linguistics*. <<https://www.wgtn.ac.nz/lals/about/staff/publications/paul-nation/2006-Language-education-vocabulary.pdf>> [5.4.2020]
- Nation, P. (2016). *Making and using word lists for language learning and testing*. <<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&db=nlabk&AN=1347137>> [5.4.2020]
- Piccardo, E. (2012). Médiation et apprentissage des langues: pourquoi est-il temps de réfléchir à cette notion?. *Éla. Études de linguistique appliquée*, 167(3): 285–297. <<https://www.cairn.info/revue-ela-2012-3-page-285.htm?contenu=article>> [27.3.2020]
- Savet Evrope (2003). *Zajednički evropski okvir za učenje, nastavu i ocjenjivanje jezika*. Podgorica: Ministarstvo prosvjete i nauke.
 <<http://propisi.weebly.com/uploads/3/2/3/2/32327273/eu-okvir-za-ucenje-oth-srb-t07.pdf>> [7.4.2020]
- Schmitt, N. (2010). *Researching vocabulary: A vocabulary research manual*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Tarp, S. (2004). Basic Problems of Learner's Lexicography. *Lexikos*, 14: 222–252.
- Ur, P. (1996). *A course in language teaching: Practice and theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vučo, J. (1998). *Kriteriji za izbor leksičke građe udžbenika italijanskog jezika za strance*. Podgorica: Univerzitet Crne Gore.
- Vučo, J. (20186) Internacionalizacija univerziteta i jezičke potrebe, U *Страни језик струке и професионални идентитет* = Language for Specific Purposes and Professional Identity = Langues sur objectifs spécifiques et identité professionnelle: тематски зборник (Ana Vujović et al, ur). Beograd: Društvo za strane jezike i književnosti Srbije.

- Walz, J. (1990). The Dictionary as a Secondary Source in Language Learning. *The French Review*, Vol. 64, No. 1: 79–94. <<https://www.jstor.org/stable/3956666>>. [3. 2. 2020]
- Webb, S. A. and A. C-S. Chang (2012). Second Language Vocabulary Growth. *RELC Journal* 43(1): 113–126.

Уџбеници француског језика

- Бошковић Клос, С. и др. (2018). *Quoi de neuf?*. Београд: Завод за уџбенике.
- Костић, В и М. Perret (2011). *Француски језик за гимназије и угоститељско-туристичку школу*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Петровић, Н. и В. Станојевић (2008). *Француски језик за гимназије*. Београд: Завод за уџбенике.
- Barthélémy, F. et C. Kleszewski et al. (2012). *Version originale violet*. Beograd: Klett.
- Capelle, G. et R. Menard (2009). *Le Nouveau Taxi 1 (Cahier d'exercices)*. Paris: Hachette.
- Denyer, M., Ollivier, C., et E. Perrichon (2015). *Version originale vert*. Beograd: Klett.
- Gallier, T. (2005). *Belleville 3 (Cahier d'exercices)*. Paris: CLE International.
- Grand-Clément et al. (2005). *Belleville 3 (Méthode de français)*. Paris: CLE International.
- Ménard, R. (2009). *Le Nouveau Taxi 2 (Livre de l'élève)*. Paris: Hachette.
- Ménard, R. (2009). *Le Nouveau Taxi 2 (Cahier d'exercices)*. Paris: Hachette.
- Ménard, R. (2009). *Le Nouveau Taxi 3 (Livre de l'élève)*. Paris: Hachette.
- Ménard, R. (2009). *Le Nouveau Taxi 3 (Cahier d'exercices)*. Paris: Hachette.
- Version originale B1 Wortlist:
<https://www.klett-sprachen.de/download/6133/A08104%2D53021601%5FVersion%5FOriginale%5F3%5FAlphab%5FGlossar%5FEB.pdf>

Уџбеници италијанског језика

- Bali, M., Orlandino, E. et G. Rizzo (2016). *Espresso Ragazzi 2*. Roma: Alma Edizioni.
- Chiappini, L. et N. de Filippo (2008). *Un giorno in Italia*. Roma: Bonacci.
- De Savorgnani, G. et C. Cordera Alberti (2012). *Chiaro! B1*. Roma: Alma Edizioni.
- Orlandino, E., Bali, M. et L. Ziglio (2016). *Espresso Ragazzi 3*. Roma: Alma Edizioni.
- Telis, M. (2008). *Nuovo Progetto italiano*. Roma: Edilingua.

**THE ROLE OF TEXTBOOK DICTIONARIES IN TEACHING FRENCH AND
ITALIAN
AS A FOREIGN LANGUAGE**

Summary: Dictionaries can be a valuable tool in the process of acquiring a foreign language, as well as an important element of mediation. Based on an analysis of 7 French L2 textbooks and 5 Italian L2 textbooks approved by the Ministry of Education, Science and Technological Advancement of the Republic of Serbia for B1 level, it is clear that textbook dictionaries are often integrated in course material. Textbook dictionaries can be presented as an integral part of a textbook, workbook or as an additional online resource. Some textbooks do not have a dictionary in any of these forms. Furthermore, textbook dictionaries can be monolingual or bilingual, often depending on the publisher, as international publishers tend to offer monolingual dictionaries that can be used in different countries. This aspect also depends on the size of the market and the number of students learning a language, as more wide-spread languages have more developed textbook dictionaries when compared to languages with a more modest number of learners, as is the case with Italian. Most textbook dictionaries include some grammatical information as well as labels for non-standard words. Pronunciation is rarely included. Based on a survey among 34 French and Italian teachers, it is possible to conclude that textbook dictionaries are not used in the classroom, but they can be a valuable tool facilitating learning. When used, it is important to exploit them throughout different activities in order to help students develop a habit of leaning on dictionaries as learning aids. Moreover, our study shows that activities including dictionaries are rarely evaluated. It is of great value to include them in the evaluation process as to provide students with sufficient feedback. Lastly, it is necessary to state that dictionaries should no longer be considered as a prohibited learning material, nor should it be the primary material for learning new vocabulary. In line with the *Common European Framework of Reference for Languages*, classroom activities should be oriented towards learning in context and developing various language skills. Certain skills, such as mediation, can be the perfect opportunity for using dictionaries in an interesting and purposeful manner.

Key words: textbook dictionaries, lexis in language teaching, L2, applied linguistics, French language, Italian language, mediation.